

БІБЛІЙНІ АЛЮЗІЇ В ЩОДЕННИКАХ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

Щоденники Олесь Гончара не лише густо пересипані цитатами, образами та фразеологізмами зі Святого Письма, але й просякнуті самим духом Біблії, її основними ідеями та настановами людству, свідчать про глибоке знання та розуміння автором найважливішого християнського сакрального тексту, його ключове місце в мовній картині світу письменника.

Ключові слова: Біблія, Святе Письмо, бібліїзми, біблійні фразеологізми, біблійні алюзії.

Постановка наукової проблеми та її значення. Щоденники Олесь Гончара, які він вів упродовж 51 року – з 1944 по 1995, уже неодноразово привертала увагу дослідників (див., наприклад, [2]), адже в них «і зустрічі з цікавими людьми, і побачені краєвиди, думки про прочитану книжку, влучний вислів чи слово, до цього не чує, враження з поїздок, важливі громадські події» [I, с. 6] (тут і далі при цитуванні покликатимемося на видання 2008 року [1], вказуючи в дужках лише том і сторінку). Однак проблема відбиття в щоденниках Олесь Гончара мотивів, образів та мовних засобів Біблії ще не була предметом спеціального розгляду, а тому є **метою** нашої статті.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Текст щоденників засвідчує, що письменник упродовж усього свого життя щиро вірив у Бога. Ось запис 28.07.1944: *Я релігійозен. Я верю в Бога* [I, с. 53]; 19.03.1979: *У дитинстві я був дуже релігійний. Найперш завдяки бабусі. І те почуття, що відтоді лишилось, не раз потім допомагало мені в житті й у творчості* [II, с. 366]; 08.06.1990: *...я виростав у релігійній сім'ї, дістав од віруючої бабусі таке моральне багатство, такий запас світла, що його упродовж усього життя не вдалося погасити цій сатанинській кривавій системі тоталітарщини. Скільки докладалося нею зусиль, щоб спотворити живу душу, та все виявляється, марно: світло є!* [III, с. 299]. Як засвідчують записи, великий вплив на формування світогляду маленького Олесь мав і дядько Дмитро – бабусин брат – сухівський грамотій і книжник, знавець Святого Письма [II, с. 187; II, с. 261].

Записів, які б засвідчували глибоку релігійність письменника, безліч, а от спеціальні вказівки про читання ним Біблії знаходимо рідко: запис 08.02.1960: *А чи не міг бути астронавтом, пришельцем з інших небесних світів Ісус Христос? Німб довкола голови чи не був випромінюванням надрозвинутого мозку? «В мене нема матері...» Вознесіння... І те, що з'являється в легендах уже дорослим (Син Непорочної!), без отроцтва, – де воно?.. І гуманізм Його вчення незвичайно високий для того часу... Є над чим подумати. **Треба б перечитати Біблію під цим кутом зору...** [III, с. 580] – якщо перечитати, значить, вона вже була прочитана!); 26.09.1992: **Треба читати Біблію. В ній мудрість найглибша. Вселюдська** [III, с. 436].*

Згадки про певні біблійні події є наскрізними в усіх трьох величезних томах, насамперед у зв'язку з відвідуванням та спогляданням соборів, якими письменник милувався і захоплювався все життя, вважаючи, що «будуючи собори, митець був найменш утилітарним, тут релігія давала йому свободу, не обмежувала або майже не обмежувала політ фантазії вузькою практичністю. Тому не в палацах, не в хоромах, а саме в будівництві соборів, храмів дух зодчого, геній його міг виявити себе найповніше» [I, с. 332]. Скрізь, куди б не закидала доля автора, він у першу чергу звертав увагу на собори: чи це знаменитий Собор Паризької Богоматері в Парижі [I, с. 179], чи це Грузія і Хакурська ікона Богоматері [I, с. 342], чи це його улюблені Софія [II, с. 55] та Володимирський собор у Києві: *Йду мимо Володимирського собору. Чую – спів. Вечірня відправа. Зайшов. Яке видовище! Все ілюміновано, повно світла, багатющий живопис виступає ще виразніше, ніж удень. З глибини віттаря, просто з небес йде, ступає по хмарі Богородиця з дитям. Йде просто до людей* [II, с. 371-372]. Матір Божа була для письменника заступницею і порадицею, молитви, звернені до Богоматері, дуже часто завершують денні записи: *Визволила мене Божя Мати [...] Отже, дякуємо тобі, Божя Мати, наша заступнице... Ми живі* [III, с. 575]; *Дякую Богові, Божій Матері, дякую долі, що дали змогу мені дожити до днів свободи, коли я зміг – силою вільного, розкріпаченого духу! – наново відредагувати і «Собор», і «Тронку», й «Зорю», й «Людину і зброю»...* [III, с. 507].

Автор часто розмірковує над значенням християнства в житті суспільства: *Ісус Христос, цей тесляр із Назарета, молодий мислитель, зостається ось уже 2000 літ і д е а л о м духовної краси. І що знала історія могутніше за його наскрізь гуманне вчення?* [II,

с. 9]; *Богоматір. Спаситель* – навіть якщо брати це просто як символ, ідею, і то ця ідея безмірно вища, гуманніша, моральніша, ніж всі оті вульгарні натовки про наш мавпячий родовід [II, с. 69]; *Спаситель* – теж культ, але цей культ оздоровлює людство, принаймні здатен зробити це [III, с. 471]; *Ісус і апостоли* – це справжні інтелектуали тих часів. Їхня діяльність дивовижно перегукується з проблемами сучасного людства. Відстань у дві тисячі літ історично, виявляється, досить коротка! [III, с. 332]; *Ісус* осягнув вершини загальнолюдські. В ньому поєдналось все краще й високе (одухотворене), що є в людській природі. Він не був безгріховним, але він умів перемагати в собі ті пристрасті, з якими ми боремось. Ніхто ніколи не ставив широкі інтереси людства настільки вище марнот світу, як ставив він... Пориваннями своєї героїчної волі і завоював небо [III, с. 444].

Письменник уміє бути вдячним, його своєрідні міні-молитви пересипані подяками Богові: *Після «Альп» жодна книга не писалася так «запойно», як «Собор».* Мені помагає вища сила. Назову її по-давньому: **Бог**. І дякую їй [I, с. 403]; Дякую **Вищій силі** й за те, що мені було відпущено, даровано [III, с. 36]; *Чисте й щире моє почуття вдячності **Покровителеві Небесному і Пречистій Богоматері, заступниці запорізького війська...*** [III, с. 369].

Письменник мав дуже тонку інтуїцію, вбачаючи в різних подіях Божі знаки: *Дивився на Оранту, що все пережила, перебула і татарву, і більшовицькі погроми і таки ж уціліла, – я бачу в цьому **Божий знак*** [III, с. 430]; *Святвечір. Ми – в Кончі. Вечір морозний, ясний, місяць стоїть високо, він сьогодні в дивному потрійному ореолі. Що це за ореоли-корони, де – ей-же-ей! – переважають жовто-блакитні кольори? Сказати б – на бурю, але корони світяться якимось спокійно, величаво... **Боже знамення? Знак Вифлеєма?** Десь хвилин за десять озирнулись – корон уже не стало, місяць уже звичайний* [III, с. 450]; *Коли банда постишевська пустила в дію свої сатанинські динаміти, закладені під Михайлівський Золотоверхий, був гул страшний, ніби стався землетрус, і на очах киян собор – цілий-цілісінький! – піднявся в небо і на якийсь короткий час завис у повітрі незрушно, як **Боже знамення!** Як знак того, що сатанинські, руйнацькі сили згинуть і собор відродиться* [III, с. 464]. Він відчуває Божу допомогу в тому, що Україна стала відроджуватися: *Згадується мені народження Руху, 1-й з'їзд його в Політехнічному інституті і той вируючий зал, що аж буюв, клекотів*

*прекрасним почуттям єдності й братерства, – то був твій зоряний час, Україно, ми відчували над собою **Боже благословіння...** Невже ми втрачаємо прихильність небес? Треба нам, треба отого просвітлення душ! Пресвята Мати, заступнице України, благаєм твоєї ласки!.. Підтримки й порятунку!.. [III, с. 484].*

О. Гончар умів помічати красиве в житті і захоплювався всім, що створив Бог: *Дивлюсь на цей світ (народ називав його «**Божий світ**»), і душа справді прагне віри в отой великий акт **Першотворення...** Так, **Божий світ!** Досконалий, завершений... [I, с. 388-389]; *Україна має відродитись. бо ми створені **Небом.** Так, ми створені **Небом,** – про це свідчить сама історія нашого багатотраждального народу, який віками жив у духовній чистоті, в чесному трудолюбстві, з християнськими ідеалами в душі й здатністю співчувати ближнім... [III, с. 209]; – **Світ Божий!** – ось як скаже народ, щоб передати найвищий ступінь краси й досконалості [II, с. 276].* Божим даром у передмові до видання В. Гончар називає життя [I, с. 7], а сам письменник називає так пісні [III, с. 332]), мову [III, с. 285], землю [II, с. 515], талант [II, с. 436], дружбу [III, с. 468].*

Характерним для української літератури є використання біблійного образу Мойсея, можливо, тому письменник згадує цей біблійний образ у критичні для України моменти: *Нарешті підрахували: за Кравчука і за Кучму – майже порівну. Буде другий тур. Ситуація непевна. **Який мудрий був той біблійний Мойсей, що 40 літ водив свій народ у пустелі, доки вимре покоління тих, що знали єгипетське рабство...** А скільки в Україні людей ще з явно рабською психологією... [III, с. 533].* Звичайно літературознавці, та й Олесь Гончар, називають Мойсеєм Івана Франка: *Страшними були останні роки Франка. Дружина в психіатричній лікарні. Сини на фронті. В будинку він сам – тяжко хворий... Самота!. День і ніч біля нього чергують студенти – це робить честь галичанам: як вони оберігали свого генія! Розуміли, що це **Мойсей України, пророк...** [III, с. 399], однак у щоденниках знаходимо й схвальні відгуки автора про аналогічну думку Є. Маланюка про Т. Шевченка [III, с. 560]. А ще Олесь Гончар захоплювався постаттю Йосипа Сліпого й провів дуже цікаві паралелі його життя з біблійною історією: *Справді геній Йосипа Сліпого – взірець на всі віки. Запамятається людству і ця значуща символіка: **пророк Мойсей сорок років водив свій народ пустелями, щоб він міг пройти очищення терпінням і****

витривалістю. Сорок років (1944–1984) Йосип Сліпий водив вірних своєї церкви шляхами найтяжчих випробувань [III, с. 426].

Тараса Шевченка автор порівнює ще й з біблійними пророками: *Робив вступне слово про Тараса. Що він справді батько нації і принаймні в очах України виступає як пророк, рівний біблійним пророкам масштабістю своєї особистості, силою правдолюбства, силою пристрасті і величчю своїх гуманістичних прозрінь...* [III, с. 403]; такого порівняння удостоївся в автора й О. Довженко: *Таке в мене враження, що Довженко не любив сидіти за столом. Він любив ходити і проповідувати. Образ його, полум'яний і мудрий, сам собою проситься на порівняння з біблейськими пророками, з тими, що проповідували в пустині і все життя яких – в пошуках істини* [I, с. 206]. Із біблійними блудницями порівнює колишніх цькувачів роману «Собор», які потім першими підбігають вітатися [II, с. 333], рядки Кобзарєвої поезії *Нехай же вітер все розносить / на неокраєнім крилі. / Нехай же серце плаче, просить / Святої правди на землі* О. Гончар прирівнює за силою до біблейських [III, с. 66]; листи першої дружини О. Довженка, написані відразу ж після розлучення вражають автора біблейською силою пристрасті, нагадують «Пісню пісень» [III, с. 304]. На думку автора, «література не може дозволяти собі бути грубою, вульгарною. Вона має творитись мовою чистою, як Святе Письмо» [III, с. 454].

Письменник часто використовує біблійні образи. Корабель «Куїн Елізабет» – «сестру «Титаніка»» Олесь Гончар порівнює з Ноевим ковчегом [I, с. 182]. Українським Єрусалимом автор називає американське містечко неподалік Нью-Йорку Бавнд Брук, де міститься центр українського православ'я в США та величезний цвинтар-меморіал поховань української еміграції, на якому поховані Д. Донцов, Є. Маланюк, М. Лебідь, Л. Полтава, П. Дяченко, знаходиться пам'ятник митрополиту В. Липківському, саркофаг з прахом Патріарха Мстислава, надгробна плита з могили Симона Петлюри в Парижі [III, с. 476]. Із Вавилоном письменник порівнює Харків кінця війни [I, с. 10], СРСР 1990 року [III, с. 277]. Міркування над долею О. Довженка та М. Гоголя викликають в автора асоціації з вавилонським полоном: *Довженко в Москві був змушений відбувати своє несоловецьке заслання, то був його домашній арешт, вавилонський полон. Москва була йому столичним філіалом ГУЛАГу! Гоголя теж насильно було відірвано від України, він був вигнанець, заложник імперії, його вавилонським полоном став Рим,*

там йому легше дихалось, і небо Італії так нагадувало йому сяюче («сияющее») небо України! [III, с. 520], а форум по культурі в залі Народних зборів – Вавилонську башту: *Мікрофони не відрегульовані. Лунають обурені голоси. Вавилонська башта: не розумієм одне одного* [II, с. 430].

Олесь Гончар неодноразово розмірковує над окремими біблійними подіями, зокрема про одне з найтрагічніших місць в історії – Голгофу: *Чи був то історичний факт чи тільки легенда, але ясно, що після Голгофи (або саме завдяки їй) людство піднеслось на новий, далеко вищий ступінь свого духовного розвитку* [II, с. 262]. Він із захопленням цитує льотчика, письменника Рея (Романа) Лапіку, американця, народженого в родині колишніх галичан: *Рей Лапіка десь сказав: «Я дякую Богові за те, що він дав українцям силу і дух витримати тисячу років Голгофи... Україна буде вічно жити, так довго, доки її народ буде любити свободу!»* [III, с. 572]. Добре Гончарове серце так співчутливо ставилося до людей, що слово Голгофа він вживає навіть при описі школярів, що йдуть до школи: *Вранці рано за вікном, вулицею, що круто пнеться вгору, ідуть один за одним поокремо маленькі, як ліліпути, горбуни. Це школярі, зігнувшись, ідуть під вагою ранців на спинах... [...] Ідуть поодиночі, низько зігнувшись під тягарем, – як на Голгофу* [III, с. 559].

Українська мова увібрала в себе кілька біблійних імен негативних персонажів, які автор використовує як у прямому, так і в переносному значенні. Природно, що тонка натура письменника важко сприймала несправедливість, непорядність, нахабство, яке українці називають хамством: *Шкловський на нараді критиків: – Хам (біблейський) помітив, що Ной був п'яний, але він не помітив, що Ной будував ковчег, що врятував людство. В цьому розумінні багато «хамства» в нашій драматургії* [I, с. 249]; *І скільки повинно минути часу, щоб хамство було викорінене і щоб з'явилася в наших людях – повсюдно! – привітність, делікатність, доброта...* [I, с. 362].

Аналогічною амплітудою використання характеризується в щоденниках й ім'я Іуда: *Ще новелка. Будують в селі церкву. Запросили художників розмалювати іконостас. Вимагають натурщиків для «Тайної вечері». Але ніхто не хоче бути Іудою* [I, с. 158]; *«На кожній тайній вечері є свій іуда» – гіркий афоризм нашого часу* [II, с. 51]. Активно вживає О. Гончар вислів тридцять срібляників для позначення людської продажності: *...для письм[енницького] загалу вже не секрет, хто боягузливо сховався під*

тими масками найманих убивць: у вид[авницт]ві у відомостях хтось бачив прізвища тих, що мають одержати **30 срібляників** гонорару... [II, с. 16]; *І перший нищитель мови – він, Щербицький. З садистською послідовністю виганяє українську мову з усіх нарад, установ, вузів, із радіо; в школі за русифікацію встановив учителям надбавку в 15 крб., чи то пак **30 срібляників*** [III, с. 81].

В українській міфології поширена легенда про зображення на Місяці біблійних персонажів Каїна та Авеля, яку використовує й О. Гончар: *І все ж місяць на небі з Авелем і Каїном був приємніший, ніж з Армстрогом у скафандрі. Хто поверне людям той місяць легенд, поетів, мореплавців, місяць закоханих?..* [II, с. 107]. Однак, виявляється, ці біблійні персонажі були й героями радянських анекдотів із глибоким соціальним підтекстом: *Відкривають пам'ятник Авелю. Промову виголосив Каїн* [II, с. 189]. В українській мові функціонують фразеологізми *каїнова справа, каїнів знак, каїнова печать*: *І навіть суперінтелектуальний Дзюба підтримує їх у цьому каїновім ділі: днями він виступив проти відбудови Михайлівського Золотоверхого...* [III, с. 475]; *Щойно подзвонили: Щербицький віддав Богу душу [...]. Піде в історію з печаттю вслужника на чолі* [III, с. 279].

Однак найпоширенішим біблійними алюзіями в щоденниках О. Гончара є картини апокаліпсису, позначені синонімічними висловами *Страшний суд* [I, с. 9], *Судний день* [II, с. 274], *Божий суд* [III, с. 397], *апокаліпсис* [II, с. 91], *Армагедон* [III, с. 196], *пришестя антихриста* [III, с. 352], *пришестя диявола* [III, с. 377], *кінець світу* [III, с. 6], *кінецьсвіття* [III, с. 104]. Особливо часто розмірковування про долю світу знаходимо в записах після чорнобильської катастрофи 1986 року: *Початок кінця. Прелюдія кінецьсвіття. Так зараз сприймається Чорнобиль* [III, с. 91]); *Садизм, тероризм, людино-ненависництво в жахливих, найнесподіваніших виявах, – невже ми справді наближаємось до апокаліптичного кінця?* [II, с. 314]; *Щасливий, хто не дожив до Чорнобиля. Хто так, як ми, не відчув на собі цей подих біблійського зла, подих кінецьсвіття. «І третій ангел затрубив, і впала з неба велика звізда палаюча, як смолоскип, а впала на третю часть рік і на джерела вод. А ім'я звізди «Полин», і стала третя часть вод наче полин, і многі люди померли од води, бо гірка була» (Одкриття св. Іоанна Богослова. Гл. 8: 10-11). Чи не про Чорнобиль? Адже Чорнобиль – це чорний полин, і написати б твір під назвою «Третій ангел»* [III, с. 107].

У зв'язку з Чорнобильською трагедією та осмисленням історії України в порадянський час О. Гончар часто використовує вислів *кара Божя*: *...Каря Божя впала на людство у вигляді фізиків-ядерників* [II, с. 488]; *Досі не розумію. Чому не визнати було їм такого природного права України – бути, жити, як усі інші народи. Може, найперш за цю безглуздо жорстоку антиукраїнську лють, за цей гріх непростений і впала на них кара Божя* [III, с. 264], який може усікатися до одного слова: *Небезпека глобальна, загроза самому людству як біологічному видові. Чи це кара йому за щось?* [III, с. 136].

Особливе місце в лексиконі письменника займає лексема *вельзевул*, через яку письменник мав великі неприємності: *Цькують. Буквально на другий день після ювілею оскраженіли знов. Особливо за вельзевулів* [Примітка В. Гончар: «В слові на ювілейному вечорі в консерваторії Олесь Гончар вжив це слово, маючи на увазі головного цькувача «Собору» дніпропетровського секретаря обкому Ватченка»]. *Хоч пояснено, що малося на увазі одного, проте шапки загорілися на кількох одразу. Зустрічаючись, нібито так і кидають одне одному: – Здоров, вельзевул* [II, с. 13].

Письменник інколи цитує з Біблії ті вислови, які найбільше припали йому до душі: *Епіграф: «Кохана ввійшла в моє шатро, і пташка мого серця в сум'ятті» («Пісня пісень»)* [I, с. 256]; *«І це мине» – було написано на перстені царя Соломона. І це пройде, минеться...* [II, с. 13]; *Сильне враження справляє роман Раїси Іванченко про Нестора-літописця. Нагадала слова апостолів: у великій мудрості – багато печалі, й хто примножує пізнання – примножує й скорботу людську...* [II, с. 525]; *Бо яка користь людині здобути увесь світ, а занепасти душу свою...* [III, с. 314]; *Барка, певне, – людина щаслива. В ньому почувається глибина віри. А скільки в нас знедуховлених, окрадених примітивним атеїзмом. Щасливий той, хто вірить!* [III, с. 554].

Дуже часто автор вживає просто біблійні фразеологізми, до речі, дуже різноманітні, які практично не повторюються: *Хтось (із сильних світу цього. – В. Г.) недавно обмовився: – Ці діячі хочуть тернових вінків? Хочуть постраждати? В тюрму, думають, посадимо? Ні, не такі ми дурні. Маємо інші засоби. Скомпрометувати!* [I, с. 344]; *Важко добувати насущний хліб, та краще вже буду надриватись на каторжних роботах, ніж торгувати моїм ясним, моїм співучим українським словом!* [I, с. 15]; *Все це велика правда, але все це глас волаючого в пустелі* [I, с. 20];

*Райдуга така яскрава, як ніколи не бачив. Видно, що повна, кругла, барвистий стовп. Їдемо машиною, а вона поруч [...] Можна дійти, увійти в неї. Радісно, і лякає своєю чарівною таємничістю. Ніби підглянув **святую святих** самої природи [I, с. 126]; Як мало було відпущено йому радостей земних! Скрути, нестатки, праця і праця в **поті чола...** [II, с. 473]; Це вже переповнило **чашу** мого **терпіння** [II, с. 233]; Ми прибули від народу, який знає ціну подвигу, від землі, що розуміє страждання, бо сама **до дна випила чашу горя** в роки війни... [II, с. 265]; Ви не знали, що таке 33-й і 37-й, що таке роками жити в кошмарах тоталітарного терору. І слава Богу, що ви цього не зазнали, що вас **ця чаша минула** [III, с. 249]; Ти його цікавилі лише, як джерело думок та ідей, які він потім, **ничтоже сумняшеся**, видаватиме за свої [III, с. 264]; Завтра в Києві відкривається Музей Вітчизняної війни. З тією «тіткою» на горбах, що стала вже **притчею во язицех** [II, с. 462]; **Дивні діла твої, Господи...** [II, с. 511]; Зрештою міськрада прийняла **Соломонове рішення**: парад військ хай генерали проводять на Євбазі (площа Перемоги), а Хрещатиком ітимуть лише цивільні... Отже – напівперемога... [III, с. 328] (про парад 1990 року); Тільки зараз усвідомлюєш, що Україна – земля лицарів, масового подвигу, **земля богообрана...** Ось чому сталося чудо 1-го грудня [III, с. 403] (запис 23.08.1992).*

Як бачимо, тексти щоденників Олесея Гончара пересипані висловами, фразеологізмами, а також алюзіями на Святе Письмо, але особливо вражає той новозавітній дух, який пронизує весь текст щоденників упродовж більше 50 років записів: дух любові, терпимості, прощення, молитви, вдячності Богові за кожен мент життя: «**Де любов – там і Бог**». Де її нема – там морок, обман, фальш... [II, с. 13]; **Любити ближнього** – це найважливіша з людських наук, вона вистраждана людством, але як нелегко вона дається літературі й кожному з нас... [III, с. 19]; Мабуть, тільки з болю, із страждання виникає здатність до співчуття, душевна провітленість, розуміння і здатність перейнятися горем **ближнього...** [II, с. 261]; **Умій прощати!** Це таки, мабуть, найвище мистецтво життя [II, с. 538]; Здається мені, що раніше в нас було менше зла, більше було **терпимості справді християнської...** [III, с. 500]; Як далеко ще нам до висот **всепрощення** й національного примирення! [III, с. 482]; Там, де жорстокість, не лишається **місця для Бога...** **Навчись прощати!** В цьому – душа християнська [III, с. 502], причому автор намагається виробити ці якості не лише в собі,

але й пропагує їх (з листа до В. Коротича – «*Мабуть, я старію, бо душа моя щодалі частіше звертається до сиводавніх євангельських істин, з-поміж яких одна особливо близька сучасникам, що увібрала в себе тисячолітній досвід людства: вміння прощати...*» [III, с. 257-258]. Душа О. Гончара прагне висоти, прагне Бога, прагне виплутатися із буденності: *Як витримати цей скажений темп життя? На одні клопоти набігають клопоти ще клопітніші. Суєта суєт, марнота марнот, а саме вона вкрай виснажує, вимордовує, розтерзує життя людське...* [II, с. 328]; *I, мабуть, тільки думки про вічне, неперехідне, несутнє здатні возносити душу, пробуджувати в людині поета* [II, с. 329].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, щоденники Олеся Гончара, не лише густо пересипані цитатами, образами та фразеологізмами зі Святого Письма, але й просякнуті самим духом Біблії, її основними ідеями та настановами людству, свідчать про глибоке знання та розуміння автором найважливішого християнського сакрального тексту, його ключове місце в мовній картині світу письменника. Думаємо, життя письменника ще довгі й довгі роки буде предметом осмислення як приклад людяності й милосердя.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Гончар О. Т. Щоденники : у 3-х т. : Т. 1 (1943–1967) [упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу та передм. В. Д. Гончар] / Олесь Гончар. – 2-е вид., випр. – К. : Веселка, 2008. – 455 с. ; Т. 2 (1968–1983). – 607 с. ; Т. 3 (1984–1995). – 646 с.
2. Феномен Олеся Гончара в духовному просторі українства : зб. наук. статей. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2013. – 348 с.

Скаб Марія. Біблейские аллюзии в дневниках Олеся Гончара. Дневники Олеся Гончара, не только густо пересыпанные цитатами, образами и фразеологизмами из Святого Письма, но и пропитанные самым духом Библии, её основными идеями и установками человечеству, свидетельствуют о глубоком знании и понимании автором самого важного христианского сакрального текста, его ключевое место в языковой картине мира писателя.

Ключевые слова: Библия, Святое Письмо, библеизмы, библейские фразеологизмы, библейские аллюзии.

Skab Maria. Biblical Allusions in Oles' Honchar's Diaries. Oles' Honchar's diaries are densely filled with quotes, characters and phreaseological units from the Holy Scripture as well as saturated with the Bible spirit in general, its major ideas and

instructions for mankind. The diaries prove that Oles' Honchar had deep knowledge and understanding of the most important Christian sacral text, which occupied the key place in the writer's language picture of the world.

Key words: the Bible, Holy Scripture, biblical expressions, biblical phraseological units, biblical allusions.

УДК 81'276.2/.6:004.738.5

Оксана Таран

СЛЕНГІЗМИ В ЖАНРІ ІНТЕРНЕТ-ЩОДЕННИКА: ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ

У статті визначено жанрово-мовні особливості інтернет-щоденників, схарактеризовано тематику записів, обґрунтовано специфіку вияву автокомунікації. Моделювання жанру Інтернет-щоденника за методикою А. Вежбицької дозволило авторові статті виявити прагмакомунікативні умови функціонування сленгізмів у ньому.

Ключові слова: інтернет-щоденник, автокомунікація, елементарний ілокутивний компонент, сленгізм, функція.

Постановка наукової проблеми та її значення. Вихідними теоретичними положеннями для нас є: концепція М. Бахтіна про діалогічність мовлення, виходячи з якої вчений визначив, що кожний жанр має певні цільові настанови, мовленнєві задуми мовців [1], та теорія Ю. Лотмана про дві моделі комунікації в системі культури: «Я – ВІН» (комунікативна) і «Я – Я» (автокомунікативна) [7].

Лінгвістичний ракурс дослідження щоденникового дискурсу здебільшого сфокусований на письменницьких (літературних) щоденниках: Т. Радзієвська (1993) – щоденники О. Блока, О. Герцена, В. Кюхельбекера, Т. Шевченка та ін.; Л. Мацько (2009) – О. Довженка; М. Степаненко (2010) – О. Гончара; В. Харченко (2010) – С. Єсеніна; Т. Космеда (2012) – Т. Шевченка. Дослідження Інтернет-щоденників (інші назви: *мережеві щоденники, віртуальні щоденники, живі щоденники* (від англ. Live Journal), *буденне письмо*) поки перебуває на початковому етапі й монографічно представлено кандидатськими дисертаціями на матеріалі російської мови –